

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****MEHMET SELİM DEMİR BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2019/13365
Karar Tarihi : 24/3/2021

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Celal Mümtaz AKINCI
M.Emin KUZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Basri BAĞCI
Raportör : Zehra GAYRETLİ
Başvurucu : Mehmet Selim DEMİR
Vekili : Av. İdris ADLIĞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari para cezası ve sürücü belgesinin geçici olarak alınmasına ilişkin işleme karşı yapılan başvuruda kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddiaya ayrı ve açık yanıt verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/4/2019 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Batman Barosuna kayıtlı avukat olan başvuru 1/1/2019 tarihinde Bismil ilçesinde trafik ekiplerince alkol kontrolü amacıyla durdurulmuştur. Hususi otomobil kullanan araç sürücüleri için alkol sınırı 0,50 promildir. Saat 03.10'da nefes ölçümü sonucunda düzenlenen tutanağa göre başvuru 1,27 promil alkollüdür.

9. Başvurucu, ölçümün yapıldığı saatten dört veya beş saat önce alkol aldığını, söz konusu zaman dilimi dikkate alındığında nefes ölçümü sonucunda ortaya çıkan alkol miktarının yüksek olduğunu belirterek sonuca itiraz etmiştir.

10. Başvurucunun ölçüm sonucuna itiraz etmesi üzerine trafik ekiplerince nöbetçi Cumhuriyet savcısıyla iletişime geçilerek savcıya olayla ilgili bilgi verilmiştir. Savcının talimatı uyarınca nefes ölçümü tekrarlanmış ve ilk ölçümden 14 dakika sonra yapılan ikinci nefes ölçümü sonucunda başvuru bu defa 0,42 promil alkollü olduğu anlaşılmıştır. Kolluk görevlilerince ölçüm sonucu tekrar savcıya bildirilmiştir. Bunun üzerine ilk ölçüm sonucuna göre gerekli idari işlemin uygulanması, ölçüm sonuçları arasındaki farklılığın giderilmesi amacıyla başvurudan Bismil Devlet Hastanesinde kan örneği alınması ve alınan kan örneğinin incelenmek üzere Diyarbakır Adli Tıp Kurumuna (ATK) gönderilerek kan testi sonucuna göre adli işlem başlatılması yönünde savcı tarafından talimat verilmiştir.

11. Kolluk görevlilerince savcının talimatı doğrultusunda başvuru hakkında ilk ölçüm sonucuna göre idari işlem tesis edilmiştir. Bu kapsamda 1/1/2019 tarihinde düzenlenen tutanağa göre başvuru ehliyeti alkollü olarak araç kullandığı gerekçesiyle 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 48. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca altı ay süreyle geri alınmış ve başvuru hakkında 1.002 TL idari para cezası uygulanmıştır.

12. Başvuru 15/1/2019 havale tarihli dilekçesi ile Bismil Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) başvurarak hakkında tesis edilen idari para cezası ve sürücü belgesinin geçici olarak alınması işleminin iptal edilmesi talebinde bulunmuştur. Başvuru dilekçesinde; nöbetçi savcının talimatı uyarınca olay tarihinde Bismil Devlet Hastanesinde kendisinden kan örneği alınarak alkol testi yapıldığını, henüz test sonucunun tarafına ulaşmadığını, on beş günlük yasal itiraz süresi sona ermek üzere olduğu için test sonucunu beklemeden başvuru yapmak durumunda kaldığını ancak test sonucunun dosyaya gelmesi beklenerek buna göre karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

13. Hâkimliğin 21/3/2019 tarihli kararı ile başvuru reddedilmiştir. Hâkimliğin gerekçeli kararında ilk ölçümün yapıldığı saat 03.10'da başvuru 1,27 promil alkollü olduğunu anlaşıldığı, her ne kadar ilk ölçümden 14 dakika sonra yapılan ikinci ölçüm sonucunda alkol oranı 0,42 promil olarak tespit edilmiş ise de iki ölçüm arasındaki süre zarfında vücuttaki alkolün etkisinin azalabileceği, dosyada yer alan tutanağa göre başvuru da alkol oranının düşük çıkmasını temin etmek için söz konusu 14 dakikalık süre içinde *sürekli su içtiği ve sakız çiğnediği*, buna göre ilk ölçüm sonucuna itibar edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Kararda, ilk ölçüm sonucuna göre başvuru yasal sınırın üzerinde alkollü olduğunu tespit edilmiş olması nedeniyle başvuru kesin olarak reddedildiği belirtilmiştir.

14. Öte yandan bireysel başvuru dosyasının ekinde yer verilen 15/1/2019 tarihli ATK raporuna göre başvurudan olay tarihinde saat 03.57'de alınan kan örneğinde yapılan analiz sonucunda başvuru kamında 0,22 promil alkol bulunduğu tespit edilmiştir.

15. UYAP üzerinden ulaşılan bilgi ve belgelere göre Bismil Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucu hakkında alkol veya uyururucu maddenin etkisi altındayken araç kullanma suçundan soruşturma başlatıldığı, soruşturma kapsamında dosya arasına alman 15/1/2019 tarihli ATK raporuna göre başvurucunun 0,22 promil alkollü olduğunun tespit edilmiş olması nedeniyle -2918 sayılı Kanun'un 48. maddesinin altıncı fıkrası gözönüne alınarak- 21/1/2019 tarihinde takipsizlik kararı verildiği anlaşılmıştır.

16. Başvurucu 15/4/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

17. 2918 sayılı Kanun'un "*Alkol, uyururucu veya uyarıcı maddelerin etkisi altında araç sürme yasağı*" kenar başlıklı 48. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Uyururucu veya uyarıcı maddeleri almış olan sürücüler ile alkollü olan sürücülerin karayolunda araç sürmeleri yasaktır.

Uyururucu veya uyarıcı maddelerin kullanılıp kullanılmadığı ya da alkolün kandaki miktarını tespit amacıyla, kollua teknik cihazlar kullanılır.

...

Yapılan tespit sonucunda, 0.50 promilin üzerinde alkollü olarak araç kullandığı tespit edilen sürücüler hakkında, fiili bir suç oluşursa bile, 700 Türk Lirası idari para cezası verilir ve sürücü belgesi altı ay süreyle geri alınır. Hususi otomobil dışındaki araçları alkollü olarak kullanan sürücüler bakımından promil alt sınırı 0.21 olarak uygulanır. Alkollü olarak araç kullanma nedeniyle sürücü belgesi geri alınan kişiye, son ihlalin gerçekleştiği tarihten itibaren geriye doğru beş yıl içinde; ikinci defasında 877 Türk Lirası idari para cezası verilir ve sürücü belgeleri iki yıl süreyle, üç veya ten fazlasında ise, 1.407 Türk Lirası idari para cezası verilir ve sürücü belgeleri her seferinde beşer yıl süreyle geri alınır. Sürücü belgelerinin herhangi bir nedenle geçici olarak geri alınmış olması hâlinde belirtilen sreler, geçici alma süresinin bitiminde başlar.

Yapılan tespit sonucunda, 1.00 promilin üzerinde alkollü olduğu tespit edilen sürücüler hakkında ayrıca Türk Ceza Kanununun 179 uncu maddesinin cnc fıkrası hükümleri uygulanır.

...

Alkollü olarak araç kullanması nedeniyle son ihlalin gerçekleştiği tarihten itibaren geriye doğru beş yıl içinde sürücü belgeleri ikinci defa geri alınan sürücüler Sağlık Bakanlığınca, usul ve esasları içişleri, Millî Eğitim ve Sağlık bakanlıklarınca çıkarılacak yönetmelikte gösterilen sürücü davranışlarını geliştirme eğitimine; üç veya ten fazla geri alınan sürücüler ise psiko-teknik değerlendirmeye ve psikiyatri uzmanının muayenesine tabi tutulurlar.

...."

18. 31/10/2011 tarihinde İçişleri Bakan'ının onayı ile yürürlüğe giren Trafik Denetimlerinde ve Trafik Kazalarında Alınacak nlemlere İlişkin Yönerge'nin "*Alkol test cihazı kullanımı ve ölçüm işlemi*" kenar başlıklı 30. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi hlihazırda ř şekildedir:

"Ölçülen değerin gerçek alkol düzeyi olması için, alkol alımı ile ölçüm yapılan zaman arasında en az 20 dakikalık zaman geçmiş olmasına özen gösterilir. [Sürücü alkol aldıktan hemen sonra alkol testine tabi tutulur ise, sonuç yüksek bir değer çıkabilmektedir. Bunun nedeni, cihaza nefes üflenirken, ağız içerisinde (dişlerde, damakta, dilde) bulunan alkolün de gönderilmesidir. Bu değere ağız alkolü denilmektedir. Alkolmetre ile ölçüm yapan personel, ağız alkolü etkisinden arındırılmış ve doğrudan akciğerlerin derinliklerinden üflenmiş nefes olmasını sağlamak için, sürücünün son alkolü alma süresi üzerinden en az 20 dakika geçmesi beklenilmelidir.]"

19. 18/7/1997 tarihli ve 23053 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Karayolları Trafik Yönetmeliğinin "Alkol, uyuşturucu veya uyarıcı maddeler etkisi altında araç sürme yasağı" kenar başlıklı 97. maddesinin üçüncü fıkrasının (f) bendi şöyledir:

"Teknik cihazla yapılan ölçüm sonucuna itiraz edilmesi durumunda tekrar ölçüm yapılmaz, yapılan işlemlere itiraz 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 27 nci maddesi kapsamında ilgili mahkemelere yapılır."

20. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 24/12/2019 tarihli ve E.2019/5794, K.2019/12223 sayılı ilamının ilgili kısmı şöyledir:

"...incelenen dosyada; olay gecesi aracı ile seyir halinde iken durdurulan sanığın saat 23:35'te alkolmetre ile yapılan ölçümde 1,00 promil alkollü olduğu, savunmasında yaklaşık yarım saattir araç kullanmakta olduğunu beyan ettiği ve yerleşik Adli Tıp uygulamalarında kişiden kişiye farklılık göstermekle birlikte alkol oranının her saat ortalama 15 promil azaldığı kabul edildiği hususları birlikte değerlendirildiğinde 1,00 promilin üzerinde alkollü olarak araç kullandığı tespit edilen sanığın, güvenli sürüş yeteneğini kaybettiği ve dolayısıyla atılı suçtan mahkumiyetine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde beraatine karar verilmesi..."

21. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 14/1/2020 tarihli ve E.2019/2639, K.2020/451 sayılı ilamının ilgili kısmı şöyledir:

"...Dosya içeriğine göre olay günü, sanığın idaresindeki otomobille, meskun mahalde, gündüz vakti, tek yönlü parke kaplama yolda seyri sırasında, T şeklindeki kavşağa geldiğinde geçiş önceliğine uymayarak aracının ön sağ kısmıyla, gidiş yönüne doğru sağdan gelen motorlu bisikletin ön sol kısmına çarptığı, sanığın asli kusurlu şekilde bir kişinin basit tıbbi müdahale ile giderilecek şekilde yaralanmasına sebebiyet verdiği ve Adli Tıp uygulamalarına göre kişiden kişiye farklılık göstermekle birlikte alkol oranının her saat ortalama 0,15 promil azaldığının kabul edildiği gözetildiğinde sanığın olaydan yaklaşık 30 dakika sonra yapılan alkol muayenesine göre 95 promil alkollü olduğu gözetildiğinde sanığın kaza anında güvenli sürüş yeteneğini ortadan kaldıracak şekilde 100 promil üstünde alkollü olarak araç kullandığı tespit edildiği olayda;

Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillerle, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre, sanığın kusur durumuna ve lehe olan hükümlerin uygulanması gerektiğine ilişkin temyiz itirazlarının reddi ile hükmün isteme uygun olarak ONANMASINA...

22. Danıştay Onbeşinci Dairesinin 28/3/2013 tarihli ve E.2013/2015, K.2013/2324 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Bilimsel çalışmalarda, alkole toleransın kişiden kişiye değişeceği gibi aynı kişide de farklı zamanlarda reaksiyonlarda farklılık olabileceği, kişinin yaşı, kilosunu, cinsiyeti, metabolizma hızı, açlık ve tokluk durumu gibi pek çok nedene bağlı olarak vücuttaki alkol

oranının azalma hızının değişebileceği kabul edilmektedir. Adli Tıp Kurumu Ankara Grup Başkanlığı'nın 25.11.2008 tarih ve 342 sayılı yazısında da; zamanla orantılı olarak kan-alkol düzeyindeki azalma ile ilgili yapılan araştırmalarda, kan alkol düzeyinin bir saatte 12-20 mg/dl azaldığı, adli vakalarda, Adli Tıp Kurumu 5. İhtisas Kurulu'nca ortalama olarak kan alkol düzeyinin bir saatte 15 mg/dl (0,15 promil) azaldığının kabul edildiği belirtilmiştir.

Uyuşmazlıkta, saat 02:06'da yapılan ölçümde davacının 0,89 promil alkollü olduğu tespit edilmiş olup, bu ölçüme davacı tarafından itiraz edilmesi üzerine Adli Tıp Kurumunda saat 03:30'da kan örneğinden yapılan tahlil sonucu düzenlenen raporda, davacının kanında 0,49 promil alkol bulunduğunun belirlenmesi karşısında, zamana bağlı olarak vücuttaki alkol oranının azalması olağan olduğundan, davacının ilk ölçüm sırasında güvenli sürme yeteneğini kaybedecek miktarda alkollü olduğunun tespit edildiğinden bahisle tesis edilen işlemlerde hukuka aykırılık bulunmamaktadır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 24/3/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

24. Başvurucu; alkol ölçümünün yapıldığı teknik cihazın hatalı olduğunu, nitekim ölçüm sonuçları arasında ciddi oranda fark bulunduğunu, kendisinden alınan kan örneğinin incelenmesi sonucunda kandaki alkol oranının düşük çıktığını, buna rağmen alkollü olarak araç kullanması sebebiyle idari para cezası ve ehliyetinin alkonulması işlemine karşı yaptığı itirazın reddedilmesinin adil yargılanma hakkını ve seyahat özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

25. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

26. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirilmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkı bakımından incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

27. Başvurucunun ileri sürdüğü ihlal iddialarının niteliği nazara alınarak başvurunun kabul edilebilirlik kriterlerinden biri olan anayasal ve kişisel önemden yoksun olma kriteri yönünden incelenmesi gerekir.

28. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "*Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi*" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

29. Anayasa Mahkemesi, idari para cezasından kaynaklanan başvurularda gerekçeli karar hakkı yönünden anayasal ve kişisel önemden yoksun olma kriteri kapsamında uygulanan ilkeleri *Mustafa Mümin Bulun* (B. No: 2016/6890, 25/12/2016, §§ 11-23), *F.N.G.*, (B. No: 2014/11928, 21/6/2017, §§ 29-61), *Emek Yapı Yat. İnş. Tic. Ltd. Şti.* (B. No: 2014/19521, 5/12/2017, §§ 15-29), *Ali Rıza Ak* (B. No: 2015/15965, 27/6/2018, §§ 15-27) kararlarında göstermiştir. Diğer taraftan ticari yük taşımacılığı yapmadığı ve buna ilişkin resmî bir kaydı olmadığı hâlde alkollü araç kullandığı gerekçesiyle idari para cezasıyla cezalandırılmanın suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal ettiğine ilişkin *Bülent Sağlam* (B. No: 2014/6225, 28/6/2018) başvurusunda da yine Anayasa Mahkemesi aynı şekilde anayasal ve kişisel önemden yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemezlik kararı vermiştir. Başvuru konusu olayın Anayasa hükümlerinin yorumlanması ve uygulanması açısından öneminin bulunmadığı zira gerekçeli karar hakkına ilişkin birçok başvurunun Anayasa Mahkemesince daha önceden karara bağlandığı açıktır. Ancak mevcut başvurunun kişisel önem bakımından yukarıda anılan kararlarla benzer nitelikte olmadığı anlaşılmıştır. Nitekim *Bülent Sağlam* başvurusunda maddî ve manevî toplam zararın 2.273 TL olduğu, *Emek Yapı Yat. İnş. Tic. Ltd. Şti.* başvurusunda ise söz konusu zararın maddî nitelikte ve 3.000 TL olduğu başvuru formlarında belirtilmiştir. Diğer başvurularda da sadece trafik para cezası miktarı (189 TL ve 129 TL) kadar zarar olduğu ifade edilmiştir. Söz konusu olayda ise başvuru, sürücü belgesinin geri alınması nedeniyle de şikâyette bulunmakta ve sürücü belgesinin geçici olarak geri alınması nedeniyle iş hayatının sekteye uğradığını dilekçesinde ileri sürmektedir.

30. Bireyin sürücü belgesi olmaksızın araç kullanımına izin verilmediği düşünüldüğünde söz konusu hususun bireyi günlük hayatta önemli ölçüde dezavantajlı bir pozisyona düşürebilecek nitelikte olduğu kabul edilmelidir. Bunun yanında bu sürenin ilk etapta altı ay olarak belirlenmesi, son ihlalin gerçekleştiği tarihten itibaren geriye doğru beş yıl içinde ikinci kez alkollü bir şekilde araç kullanılmasının tespiti hâlinde ise geri alma süresinin iki yıla çıkması, bu beş yıllık süre içinde sürücü belgeleri ikinci ve üçüncü defa geri alınanlar hakkında 2918 sayılı Kanun'un 48. maddesinin on birinci fıkrasında yer alan ek tedbirlerin uygulanması ayrıca dikkate alınmalıdır. Bu nedenle başvuru konusu edilen idari yaptırımın başvurucağı önemli bir zarara uğratmadığı söylenemeyecektir (benzer yöndeki bir değerlendirme için bkz. *Fırat Kılınç*, B. No: 2018/2796, 12/1/2021, §§ 36-40).

31. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

32. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi özellikle açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir (*Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.*, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; *Vesim Parlak*, B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; *Yasemin Ekşi*, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; *Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; *Münür Ata*, B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; *Hikmet Çelik ve diğerleri*, B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; *Şah Tarım İnş. Tur. Ltd. Şti.*, B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48).

33. Derece mahkemesinin aynı maddi veya hukuki olguya ilgili olarak başka bir yargı merciinin vardığından farklı bir sonuca ulaşması hâlinde bunun dayanaklarını gerekçeli kararında göstermesi kendisinden beklenir. Anayasa'da güvenceye bağlanan tüm temel hak ve özgürlüklerin yorumunda gözetilmesi gereken temel bir ilke olarak düzenlenen hukuk devleti ilkesi, yargı organlarının aynı maddi veya hukuki olgularla ilgili olarak çelişkili kararlar vermekten mümkün olduğunca kaçınmasını gerekli kılar. Aynı maddi veya hukuki vakıalarla ilgili olarak farklı kararlar verilmesi hukuk devleti ilkesini zedeleyebileceği gibi kişilerin hukuka olan inancını da zayıflatır. Bu nedenle bir maddi veya hukuki vakıa ile ilgili olarak başka bir yargı merci tarafından bir kimse lehine karar verildiği ancak diğer bir yargı merciinin aynı olgu hakkında farklı bir sonuca ulaştığı durumlarda bunun gerekçesinin belirtilmesi gerekir. Yargı merciinin bu gibi durumlarda gerekçe gösterme yükümlülüğü, kişilerin hukuka olan güvenlerinin sarsılmaması için hayati öneme sahiptir (*Mehmet Okyar*, B. No: 2017/38342, 13/2/2020, § 29).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

34. Başvurucu, alkollü olarak araç kullandığı gerekçesiyle hakkında tesis edilen idari para cezası ve sürücü belgesinin geri alınması işlemine karşı itirazda bulunurken kandaki alkol oranının analiz edilmesi amacıyla kendisinden kan örneği alınarak ATK'ya gönderildiğini, henüz analiz sonucunu gösteren raporun kendisine ulaşmadığını belirtmiş; ATK raporunun beklenmesini ve buna göre karar verilmesini talep etmiştir (bkz. § 12).

35. Hâkimlik 03.10'da yapılan ilk nefes ölçümüne göre başvurunun 1,27 promil alkollü olduğunun tespit edildiğini ve bu oranın yasal sınırın üzerinde olduğunu belirterek başvuru hakkında uygulanan idari para cezası ve sürücü belgesinin geri alınmasına ilişkin işlemin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle başvurunun itirazını reddetmiştir. Gerekçeli kararda; ikinci kez yapılan nefes ölçümü sonucunda başvurunun 0,42 promil alkollü olduğunun anlaşılmasının iki ölçüm arasındaki zaman zarfında *su içilmesi ve sakız çiğnenmesi suretiyle* vücuttaki alkol etkisinin düşürülmesinden kaynaklandığı, dolayısıyla ikinci ölçüm sonucunun güvenilir olmadığı ve bu nedenle ilk ölçüm sonucuna itibar edildiği ifade edilmiştir. Konuyla ilgili bilimsel çalışmalarda alkole toleransın kişiden kişiye değişebileceği, aynı kişide farklı zamanlarda reaksiyonlarda farklılık olabileceği, kişinin yaşı, kilosu, cinsiyeti, metabolizma hızı, açlık ve tokluk durumu gibi pek çok nedene bağlı olarak vücuttaki alkol oranının azalma hızının değişebileceği kabul edilmekte ve bu olgu yargı kararlarında da dayanak olarak alınmaktadır (bkz. §§ 20-22). Öte yandan teknik cihazla yapılan ölçüm sonucuna itiraz edilmesi durumunda tekrar ölçüm yapılamayacağına ilişkin Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 97. maddesinin üçüncü fıkrasının (f) bendindeki düzenleme de dikkate alındığında Hâkimliğin ilk ölçüm sonucuna göre karar vermesi anlaşılabilir bir durumdur. Bununla birlikte başvuru konusu olayda ilgili mevzuatın aksine iki kez ölçüm yapıldığı, bu defa iki ölçüm sonucu arasındaki farklılığın giderilmesi amacıyla başvuru kanındaki alkol oranının 0,22 promil olduğunun tespit edildiğine dair ATK raporu düzenlendiği görülmektedir. Başvurucu hakkındaki alkol veya uyuşturucu maddenin etkisi altındayken araç kullanma suçundan başlatılan adli soruşturma söz konusu ATK raporuna dayanılarak takipsizlik kararı ile sonuçlandırılmıştır. Bireysel başvuruya konu itiraz sürecinde başvurunun söz konusu ATK raporundan bahsettiği de açıktır.

36. Belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi kural olarak yargılamayı yürüten derece mahkemelerine aittir. Bu bağlamda somut olayda başvurunun yasal sınırın üzerinde alkollü olup olmadığı yönünde karar vermek Anayasa Mahkemesinin görevi olmadığı gibi Anayasa

Mahkemesince burada varılacak olan sonuç başvuruya konu idari para cezası ve sürücü belgesinin geçici olarak alınmasına ilişkin işlemin mutlaka kaldırılması gerektiği anlamına da gelmemektedir. Olayda alkol veya uyuşturucu maddenin etkisi altındayken araç kullanma suçundan başvuru hakkında başaltulan soruşturma kapsamında ATK raporu dosyaya getirilmiş ve rapora göre başvurunun 0,22 promil alkollü olduğunun tespit edilmesi nedeniyle soruşturma sonucunda 21/1/2019 tarihinde takipsizlik kararı verilmiştir. Hâkimlik tarafından karar verilmeden önce -ATK raporuna dayanılarak- adli soruşturmanın sonuçlandığı not edilmelidir. Başvurucu da idari para cezasının kaldırılması talebiyle yaptığı başvuruda ATK raporuna atf yapmış olmasına rağmen Hâkimlik gerekçeli kararında ATK raporu hakkında herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Bu durumda Hâkimliğin aynı maddi olayla ilgili olarak ulaştığı farklı sonucun gerekçesini kararında açıkça belirttiğinden söz etmek mümkün gözükmemektedir.

37. Hâkimliğin itirazın reddi kararının gerekçesinde -başvurucunun tüm iddialarını gerekçelendirmek zorunda olmamakla birlikte- başvurunun itirazına temel teşkil eden, sonuca etkili olabilecek iddiası hakkında değerlendirme yapmayarak bunu yanıtsız bırakması kararda yeterli gerekçe bulunduğu kabul edilmemesi sonucunu doğuracaktır. Sonuç olarak itirazı reddeden Hâkimliğin kararının hakkaniyete uygun makul bir gerekçe içerdiğinden bahsedilemez. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

38. Açıklanan gerekçelerle başvurunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Yıldız SEFERİNOĞLU ve Basri BAĞCI bu görüşe katılmamışlardır.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

39. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

40. Başvurucu, ihlalin tespitiyle birlikte 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

41. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir (*Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

42. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

43. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66, 67).

44. İncelenen başvuruda aynı maddi olaya ilişkin iki yargı kolu arasında ulaşılan farklı sonucun gerekçesinin Hâkimliğin kararında belirtilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme (hâkimlik) kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

45. Bu durumda gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş, yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştırılan nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili merciye gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

46. İşbu ihlal kararının başvuru tarafından yapılan itirazın esasıyla ilgili herhangi bir değerlendirme içermediği vurgulanmalıdır. Anayasa Mahkemesinin yukarıda belirttiği ihlal gerekçelerini gözeterek ve söz konusu işlemlerle ilgili olarak yeniden bir değerlendirme yaparak gereken kararı vermek Hâkimliğin takdirindedir.

47. Yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarını giderilmesi bakımından yeterli görüldüğünden başvuruçunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

48. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 364,60 TL harç ve 3,600 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.964,60 TL yargılama giderinin başvurucaya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Yıldız SEFERİNOĞLU ve Basri BAĞCI'nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere (kapatılan) Bismil Sulh Ceza Hâkimliğine (D. İş 2019/106) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.964,60 TL yargılama giderinin başvurucaya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucaunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/3/2021 tarihinde karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Basri BAĞCI

Başvuru Numarası : 2019/13365

Karar Tarihi : 24/3/2021

KARŞI OY

Değerlendirmeye konu olan hadisede, 01/01/2019 tarihinde yapılan trafik kontrolü sırasında alkolmetre cihazı ile yapılan ilk ölçümde başvuruçunun alkol seviyesi 1,27 promil olarak belirlenmiştir.

Cumhuriyet savcısının sözlü talimatı üzerine 14 dakika sonra yapılan ikinci ölçümde ise bu seviye cezalandırma sınırı olan 0,50 promilin altında 0,42 olarak çıkmıştır.

İki ölçüm arasında oluşan fark nedeniyle ilk ölçüm anından 47 dakika sonra kan alınmak suretiyle yapılan ölçümde ise alkol seviyesi 0,22 promil olarak tespit edilmiştir.

İlk ölçümde çıkan sonuç baz alınarak verilen 1.002 TL idari para cezasına ve ehliyetinin altı ay süreyle geri alınmasına yönelik olarak başvuruçunun sulh ceza hakimliği nezdinde yaptığı itirazda, henüz sonuçları çıkmayan kan testinin beklenmesi yönünde talepte bulunmasına rağmen, ilgili hakimlik bu sonucun kendisine ulaşmasını beklemeksizin itirazın reddi yönünde karar vermiştir.

İlk yapılan ölçüm dışında sonradan yapılan promil tespitlerinin tamamının başvuruçunun lehinde olduğunda tereddüt yoktur. Bu noktadaki asıl mesele hukuken ilk tespit akabinde hemen ikinci bir tespit yapılma imkanının varlığı ile sonradan yapılan tespitlerin lehe olan sonuçlarının itiraz incelenmesinde dikkate alınıp alınmayacağı noktasındadır.

Kararda da açıkça ifade edildiği gibi Adli Tıp Kurumu'nun bilimsel verilerine göre promil seviyesi her bir saat itibarıyla 0,15 birim azalmaktadır. Adli Tıp Kurumu bu tespitini yaparken uygulamanın kişiden kişiye farklılık gösterebileceği hususunu da ayrıca vurgulamaktadır (Prgf. 20, 21).

İnceleme konusu olayda kolluğun, başvuruçunun ilk ölçüm sonrası ikincisinin yapılma aşamasına kadar promil seviyesinin düşük çıkması hususunda sürekli su içip sakız çiğnediği yönündeki tespiti aleyhine bir görüş belirtilmemiştir.

İtiraz mercii kararını verirken başvuruçunun bu davranışını da gözetmek suretiyle ilk yapılan ölçüme itibar ettiğini belirterek itirazın reddine karar vermiştir. İkinci yapılan ölçüm sonucuna itibar etmemiş, kandan alınmak suretiyle yapılan ölçüm sonuçlarının kendisine ulaşmasını da beklememiştir.

Sulh ceza hakimliklerinin idari para cezalarına ve tedbirlerine yönelik kendilerine yapılan itirazları incelerken her ne kadar Ceza Muhakemesi Kanununun tanık, bilir kişi ve keşif gibi delillerden yararlanma imkanları bulunmakla birlikte tek celsede bitirilecek ve şekli yönü ağır basan bir tetkik yaptıklarında tereddüt bulunmamaktadır. (5326 sayılı Kabahatler Kanununun 28. maddesi)

Bu hakimlikler süre yönünden kısıtlı bir zaman dilimi içerisinde görünürdeki delillerin işlemi hakkı kılıp kılmadığı bağlamında bir inceleme yapmaktadırlar. Gerçekleştirilen bu işlemin adli bir suç soruşturması yürütülme mantığı çerçevesinde ve etkinliğinde yapılmasının beklenmesi, sınırlı yetkilere sahip bu hakimliğin hukuki fonksiyonu ile orantılı olmayacaktır.

Alkol seviyesinin belirlenmesi noktasında yapılan tespitlerin zaman içerisinde farklı sonuçlanabileceğini ön gören mevzuat, gerçeğe en yakın ölçümün yapılmasını temin etmek için üfleme testinin alkol alım zamanından en az 20 dakika geçtikten sonra (Prgf 18) ve bir kez yapılmasını (Prgf. 19) amirdir.

Somut olayda olduğu gibi müteaddit testlerin kişinin hukuki durumunu etkileyecek düzeyde farklı neticeler vermesi kuvvetle muhtemeldir. Bunu öngören kural koyucu, işlemlerde özellikle sağlıklı koşulların temin edilerek ölçümün bir kez yapılmasını kararlaştırmıştır.

İtirazı inceleyen sulh ceza hakimliği de mevzuatın bu düzenlemesine itibar etmek suretiyle kararında ilk ölçüm sonucunu esas almıştır. Bu değerlendirmesini yaparken başvuranın ölçüm sonuçlarının kendi lehine çıkması noktasındaki gayretlerini de kararında değerlendirmiştir.

Bilimsel olarak zaman içerisinde alkol seviyesinin düşeceğinde bir tereddüt bulunmamaktadır. Adli Tıp Kurumu'nun bu konudaki verileri de alkol seviyesindeki düşme hızının kişiye göre farklılık göstereceğini ortaya koymaktadır. Başvurucunun kendi özel gayretlerinin varlığı da dikkate alındığında sonradan yapılan ölçümlerin düşük çıkması gayet normal olup, bu durum ilk ölçümün hatalı olduğu yönündeki bir kabule de hayatiyet kazandırmaz.

Kaldı ki mevzuat idari cezalar açısından ilk ölçümden sonra ikinci bir ölçüm yapılmasına da imkân tanımamaktadır.

Aksinin kabul edilmesi durumunda müteaddit kereler yapılacak çeşitli ölçümlerin bu alandaki uygulamayı etkisizleştireceğinde tereddüt bulunmamaktadır.

Bu bilgiler çerçevesinde ilk ölçüm sonuçlarını dikkate almak suretiyle uygulama yapan sulh hakimliğinin sonradan alınan sonuçlara itibar etmemesinin yerinde olduğunu değerlendirdiğimizden, ihlal yönündeki çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Basri BAĞCI